

crkva u svijetu

godina XVII • broj 2 • split • 1982

KRŠĆANSKO POIMANJE MIRA

Urednik

Petnaest godina Dana mira

Prije petnaest godina, papa Pavao VI. proglasio je u cijeloj Crkvi Novu godinu Danom mira. Prvi Blagdan mira proslavljen je 1. siječnja 1968. U svojoj prigodnoj poruci Papa je pozvao tada sve kršćane i sve ljude dobre volje da se zajednički zalažu za mir u ovom nemirnom svijetu; da ga uporno i savjesno promiču i izgrađuju! Od tada se taj DAN u Crkvi posebno slavi. Liturgijski! U svim se crkvama izlaže tema mira, čita se i tumači papina poruka. Ove je godine Ivan Pavao II. uputio svoju besjedu: *Mir — dar Božji povjeren ljudima.*

Mir je, doista, veliki Božji dar: »najslađi« — kako reče još sv. Augustin — »među prolaznim zemaljskim dobrima o kojemu je moguće govoriti, najpoželjniji koji se može poželjeti, najbolji koji se može naći«.

Što možemo kazati o miru u naše doba?

Krhak u ljudskim rukama, skup u svojim povijesnim cijenama, mir je danas u pitanju. Toliko se o njemu govori i piše, a još uvijek toliki za njim čeznu. Dapače, nema ga nigdje u njegovoj punini i sigurnosti. Plaćan ljudskim životima, cijenom slobode, dankom ropstva i nasilja, još nikako ne može učvrstiti svoje korijenje na ovoj našoj zemlji. A tako je drag i potreban, potreban kao kruh svagdanji. Jer, usprkos sve-mu, mir je jedina perspektiva — i alternativa — čovječanstva.

Zbog toga su toliki miroljubivi ljudi krenuli na marš mira. Unatoč svim zaprekama, oni vjeruju da je moguć. I Crkva im se iskreno pridružila. I ona spremno kroči putem mira. Već petnaest godina slavi njegov Blagdan. Zalaže se za nj, nastoji ga učvrstiti. Budi ga iz mrtvila u zaraćenim stranama; pomaže da se razvija tamo gdje je najviše ugrožen, odakle mu prijeti najveća opasnost: u ljudskoj svijesti i društvenoj praksi.

Mir — što je to?

Mir je složena pojava i stvarnost. Dugo bi o tome trebalo govoriti. Jer, nije mir puka konstatacija, privid ili čak sama vanjska činjenica. Mir

je kompleksno područje, dubinsko ljudsko i društveno pitanje, povijesni proces i šansa, ali i nametnuta situacija, dapače nasilje i obična parola. To nas upućuje da mir, kao i tolike druge pojave i stvari, ima svoje lice i naličje. Lice mu je, recimo to ovdje simbolično, istina i pravda iz kojih se organski rađa, a naličje priča iza koje se koješta skriva.

Govoreći o miru, trebalo bi nužno govoriti o čovjeku i društvu (ne nipošto o vremenu!), o konstitutivnim izvorima i bitnim činionicima mira i nemira. Jer, i mir i nemir iznutra su psiho-sociološki, ljudski i društveno, motivirani i uvjetovani. I kao što je efemerno graditi zgradu bez čvrstih temelja ili saditi stablo bez krepkih žila, tako je isto površno i promašeno govoriti o miru bez njegovih nužnih komponenata i sigurnih odrednica. Mir raste ili vene u ljudskoj duši i društvenoj praksi.

Pod tim vidom mir je više stvarnost nego pojava, više odraz unutrašnjih psiho-socioloških zakona i zakonitosti, društva i mentaliteta, nego vanjskih povijesnih uvjeta, na primjer nečije pobjede ili »ravnoteže sila«. Mir je djelo pravde, izraz opće harmonije i sklada u čovjeku i oko čovjeka. Mirovanje i šutnja nipošto ne znače mir. Ropstvo i pokornost još manje. Plaćan, ljudskim dostojanstvom, dankom slobode i temeljnih ljudskih prava — mir nije pravi mir. Mir je autentična spontanost unutrašnjeg sklada i reda u društvu i svijetu. Kompletno zadovoljstvo, jednakost, sloboda, pravičnost i sigurnost. Dokaz zdravih odnosa i humanog postupka. Učinak životne prakse, realna stvarnost. Izrasta iz temeljnih odrednica društva i društvenog poretka poput debla iz zdravih žila. Autentično se u stvarnosti razvija ili u početku kržlja i umire. Inače je naličje, privid, varka, kuća od papira ...

Nije dakle ovdje riječ o prividnom miru koji čuva sila oružja, policijska palica ili režimska diplomacija. Riječ je o stvarnom miru koji se zasniva na svojim istinskim temeljima. Učvršćuje ga vladanje sobom, ruši vladanje na drugima. Ne trpi diskriminacije i nasilja.

Mir je, tako, ogledalo i odraz osobne i zajedničke — stranačke, društvene, narodne i međunarodne — istinske svijesti i savjesti, duha i kulture. Nije stoga dovoljno o miru raspravljati, formalno ga podržavati, na zakone se pozivati. Treba ga pravično, dubinski i stvarno, u njegovim temeljima sociološki graditi. Jer, mir nije monopol ili diktat, mir je spontani odraz ljudske i međuljudske stvarnosti. Zajedničko dobro!

Na žalost, još uvijek kao da vrijedi staro načelo: ako želiš mir, spremaj rat. I današnji svijet plaća svoj danak tom starom kumiru. Jer, što je drugo »ravnoteža sila«? Što su drugo suvremeni militarizmi, terorizmi, arsenali? Sebičnosti, strasti, ideologije, nasilja — još uvijek vladaju svijetom. U službi politike, organizacije, ideologije, fiktivnih ili stvarnih nečijih probitaka i danas se puca u čovjeka, srlja u terorizam — protiv svojih obveza i interesa; dapače, puca se i u se i u svoja načela. U zahuktaloj mašini čovjek postaje običan stroj ili, još točnije, »šaraf« postojećeg stroja. Stoga bi bilo od najveće koristi mijenjati stare, postojeće i stvarati nove, zdrave, odnose i mentalitete. Samo tako bi bilo moguće rađati mir i u dušama ljudi, pripremiti i ostvarivati istinske ljudske susrete i zdrav društveni odgoj. Zato papinski dokumenti o miru izravno

odbacuju pragmatično-izrabljivačke mentalitete, idejno-ideološke dominacije, totalitarističke koncepcije, nacio-hegemonističke tendencije, društveno-klasne i druge diskriminacije kao izvorne zapreke i opasne rak-rane pravednoga mira u svijetu. Naglašavaju odgoj čovjeka i afirmaciju društvene etičko-moralne svijesti.

Govoreći o miru, trebalo bi dakle govoriti i o psiho-sociološkim, povijesnim i današnjim, društvenim supstratima koji ga grade ili razaraju. Jer, mir je mnogo složeniji i zahtjevniji negoli se to samo površinski čini. Subjektivni i objektivni razlozi i motivi radije ga pretvaraju u rizik i kušnju nego u razumnu životnu stvarnost. No to nije naša tema.

Dar Božji — povjeren ljudima

Ne smijemo i ne treba zatvarati oči pred krutim realnostima i flagrantnim potkopavanjima mira — kažu papinske poslanice; ali unatoč tome, mir treba čuvati i sačuvati; pa i kad nije potpun. Samo se u toj alternativni može i mora, konstantno i dinamično, progresivni mir graditi. Ljudska stvaralačka svijest i akcija na tome bi se trebale pokazati. Kao suradnik Božji u povijesti, čovjek je u prvom redu pozvan da surađuje na stvaranju i ostvarivanju kompletnoga mira. U svojem zalaganju za mir, upućuju poruke za Dan mira, potrebno je najprije ispravljati nepravde i nasilja koja ga u temelju ruše; dapače, tamo gdje je više narušen — bilo izravno, bilo u društvenoj praksi — treba se još više zalagati i u korijenu ga svjesno i savjesno liječiti. Jer, mir je djelo i razumijevanja i sporazumijevanja, i ljubavi i opraštanja, i subjektivnih i objektivnih faktora, ali je prije svega djelo pravde i pravičnosti, u najširem shvaćanju tih riječi, u materijalnom, društvenom i duhovnom pogledu. Stoga, kad je riječ o miru, gradeći bolje društvo, pravednije društvene odnose, ispravljajući u sebi i oko sebe sebične mentalitete, šireći kompletnu društvenu, duhovnu i materijalnu ravnopravnost — gradimo u stvari potrebni mir.

Znamo kakva je danas široka svjetska stvarnost, kakve su organizacije, politike i režimi. Na prvi pogled nam se čini kao da tu čovjek nema i ne može ništa učiniti. To su, međutim, samo globalne ocjene. Gledano s kršćanskih gledišta, čovjek je mnogo vredniji i mnogo više može nego se čini, nego nam u ovakvoj situaciji izgleda. On jest i mora biti glavni faktor. Tamo gdje nije za to se mora boriti i to svoje osnovno pravo izboriti. Poglavitito kad je riječ o miru. S mirom i on raste ili, u drugom slučaju, pada. Kao suradnik Božji, koji je odgovoran za se i za svoje povijesne čine, odgovoran je i za mir. A s mirom i za svoju budućnost. — Čovjek se ne može odreći te svoje odgovornosti!

MESSAGE DE LA PAIX DANS L'EGLISE

Résumé

La paix n'est pas un fait ou une constatation simple, c'est une réalité profonde et dynamique. La conception religieuse de la paix comprend la paix totale comme le but. L'homme la met en oeuvre progressivement par sa volonté créatrice. De cette manière, la paix, don de Dieu, c'est toujours une conquête et une réalisation humaine, dit Jedan Paul II.